

መከላከሊ ክታቦት ኣንፃር ዲፍተርያ፣ ቲታነስ፣ ፐርቲሰስን ኣልምሲን

2^ይ ክፍሊ ዝምሃሩ ተምሃሮ (ከባቢ 7 ዓመት) ከምኡ እውን 10^ይ ክፍሊ (ከባቢ 15 ዓመት) ክታቦት ኣንፃር ዲፍተርያ፣ ቲታነስ፣ ፐርቲሰስን ኣልምሲን ይወሃቡ።

ክታቦት ኣንፃር ዲፍተርያ፣ ቲታነስ፣ ፐርቲሰስን ኣልምሲን ከም በዓል ኣርባዕተ ባሕታታት ክታቦት ኮይኑ ይወሃብ (ክታቦታት ኣንፃር ኣርባዕተ ሕማማት ኮይኑ ኣብ ሓጺ ግዘ ስለ ዝወሃብ ቁልዑ ኣብ ምናት ሓጺ ግዘ ጥራሕ ይውግኡ)።

- ክታቦታት ዲፍተርያን ቲታነስን ባክተርያ ካብ ዝፈጥሮም መርዛም ነገር ዝቐመሙ ኮይኖም መርዛዊ ሳዕቤኖም ግና ከም ዘይርክደ ይገበሩ እዮም።
- ክታቦት ፐርቲሰስ ዝተፀረፀ ክፋላት ናይ ፐርቲሰስ ባክተርያ ይሕዝ እዮ።
- ክታቦት ኣልምሲ ኣብ ሰባት ሕማም ከስዕብ ዝኾነል በዓል ሰለስተ ዘርኪ ዝሞተ ቫይረስ ኣልምሲ ይሕዝ።

ካብቶም ባሕታታት ክታቦት ዝኾነ ህይወት ዘለዎ ኣይርከብን።

ብዛዕባ እቶም ሕማማት

ዲፍተርያ ብባክተርያ ዲፍተርያ ዝመፅእ ኣብ ላዕለዎይ ቲቦ ኣየር ሓያል ሕማም እዮ። እቲ ባክተርያ ኣብ መሕለሌ ንፋጥ ናይ ግራም ዓብዮ ሕብጥ ዘስዕብን ኣብ ምስትንፋስ ፀገም ዘምፀእን መርዚ ይፈጥር እዮ። እቶም መርዚታት ልቢ፣ ኩሊትን ቲቩታት መትኒ ክጥቅዑ እውን ይኽእሉ እዮም። እቲ ሕማም ቀታሊ ክኸውን ይኽእል እዮ። ኣብ ኖርወይ ኣብ እዋንን ጽሕፈን ካልኣይ ኩናት ዓለም ለበዳ (ወይ ወራር) ዲፍተርያ ነይሩ እዮ። ጽሕፈ 1952፣ ማለት ክታቦት ምስ ተኣታተወ፣ ኣብ ካሊስ ዓዲ (ዓዲ ወፃኢ) ናይ ዝሓመሙ ኣዝዮም ውሑዳት ጉዳያት እቲ ሕማም ጥራሕ ተራእዮም። ዲፍተርያ ኣብ ክፋላት ኣውሮጳን ካልኦት ክፍሊታት ዓለምን እናተረከየ ቀይሎ እዮ።

ቲታነስ ኣብ ሓመድ ብዝርከብ ባክተርያ ይመፅእ። እዚ ባክተርያ ምስ ቁስሊታት እንትራከብ እቲ ሕማም ከጋጥም ይኽእል። እዚ ሕማም ካብ ሰብ ናብ ሰብ ኣይመሓለለፍን። እዚ ባክተርያ ስርዓተ መትኒ ዘጥቀዕን ጭምዳ ኣጽራቕ ዘሳቐይ ምሽምቆቶት ዘስዕቡ መርዚታት ይፈጥር። ቀታላይነት እዚ ሕማም ልዑል እዮ። ኣብ ሃገራት ኖርድ/ሰሜን ምስተን ዋዒ ዘለዎ ኩነታት ኣየር እንትነፃፀር ብውሑድ ይረኣይ።

ሰዓል ተኸትኸታ (ፐርቲሰስ) ነዊሕ ግዘ (6-12 ሰሙናት) ዝፀንሕ ሓያልን ዘየቋርፀን ሰዓል ዘለዎ ሕማም ኣካላት ምስትንፋስ እዮ። ሰዓል ተኸትኸታ ኣብ ግዘ ዘየቋርፀ ሰዓል ብሰንኪ ሕፀረት ኦክስጅን ጉጅኣት ኣእምሮ ከምፅእ ይኽእል እዮ። ሓጽሓጺ ግዘ ጽማ ናብ ሞት የብፀሕ እዮ። ብፍላይ ንኣናኸሸቱ ህፃናት፣ ብፍላይ ጽማ ዕሽላት ሓጺገኛ ክኾውን ይኽእል እዮ። ኣብ ዕብይ ዝበሉ ቁልዑን ዓበይቲን፣ እቲ ሕማም ንነዊሕ ግዘ ክፀንሕን ከፀግምን ዝኽእል እዩ። እንተኾነ፣ ብኣብዝሓ ግዘ ግና ህይወት ዝገምድኡ ኣይኮነን። እዚ ሕማም ኣዝዮ ተመሓላላዩ እዮ - ክታቦት ክንህብ ቅድሚ ምጽማርና ኣስታት 100 ሚእታዊት እቲ ህዝቢ በቲ ሕማም ተታሒዞ እዮ።

ኣልምሲ ዝበሃል ብቫይረስ ዝመፅእ ሕማም ኮይኑ መብዛሕትኡ ግዘ ቁራ-ዝመስል ምልክታት፣ ቃንዛ ሰብነት ወይ ውፅኣት ዘርእይ እዮ። ነጵሪ ረቂቕ ሸፋን ኣእምሮ (ኣንቅዲ) ከስዕብ ከምኡ እውን ናብ ዘላቕ ልምስት ክመርሕ ይኽእል እዮ። ሞት እውን ይረኣይ እዮ። ኣብ ኖርወይ ክታቦት ብ1957 ቅድሚ ምምፃኡ፣ ዓመታዊ ለበዳ ኣልምሲ ይረኣይን ብዙሓት ኣማኪት ቁልዑን ኣባፀሕን ብዘላቑነት ለሚሰም እዮም። ክሳብ 10 ሚእታዊት ሞይቶም። ክታቦት ካብ ዝተኣታተው ጂሚሩ፣ እቲ ሕማም ኣብ ኖርወይን ኣብ ብዙሓት ዝተፈለለህ ሃገራትን ኣብ ተሕቲ ቁፅፅር ውዲሎ እዮ። ኣብ 2002 ኣውሮጳ ካብ ኣልምሲ ናፃ ከም ዝኾነት እዩ። እንተኾነ እዩ ሕማም ግና ኣብ ዝተፈለለህ ሃገራት ኣፍሪቃን ኤሽያን ሓዚ እውን ይርከብ እዮ። ዘይተኸተቡ ሰባት እንትገምዱ ክሓሙን ብግዲኦም ጽማ ንዘይተኸተቡ ካልኦት ሰባት ክሕምሙ ይኽእሉ እዮም።

ዓቕናት ፈውሲ ኣሓያልቲ ክታቦት ኣንፃር ዲፍተርያ፣ ቲታነስ፣ ፐርቲሰስን (ሰዓል ተኸትኸታ) ኣልምሲን ብብ 10 ዓመት ንዓበይቲ ክወሃብ ይምከር።

ዝደጋገሙ ጉናዊ ፅልዋታት

ጽሕፊ ክታበታት ካብ 10 ክሳብ 1 ኣብ ዝኾኑ ኣብቲ ዝተወገኑ ቦታ ምቕያሕ፣ ምሕባጥን ቋንዛን ክርካይን ንዝተወሰኑ መዓልቲታት ክፀንሑን ይኽእል። ብዙሕ፣ ዘቐንዙው መልሲ-ግብሪታት ብበዝሒ ኣይረካይን።

ከም ሕማም-ርእሲ፣ ጽኑም፣ ምስኣን ጽቃስ፣ ሕማም ወይ ረስኒን ዝበሉ ጥፋሻዊ ጉናዊ ፅልዋታት ብበዝሒ ኣይረካዩን። ልዑል ረስኒ ኣብ ዝረካየሉ ግዜ፣ ምስ ዶክተር ምዝርራብ ኣጽላዩ እዩ፣ ምኽንያቱ እቲ ረስኒ ብካልኦት ሕክምና ዘጽልዮም ዝስዓበ ክኸውን ስለ ዝኽእል።

ኣብ ረብሓ ዝውዕል ክታበት ቴትራቫክ (Tetravac) ደባሃል (2^ይ ክፍሊ) ከምኡ እውን ቡስትሪክስ ፖልዮ (10^ይ ክፍሊ)